

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะรายงานถึงวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางสังคม อันได้แก่ ลำดับที่การเกิด ช่วงวัยทางของบุตร ลักษณะของครอบครัว ชั้นทางสังคมของครอบครัว สัมฤทธิผลของนักเรียน ทั้งนี้มีรายละเอียดดังนี้

1. ลำดับที่การเกิด องค์ประกอบค่านลำดับที่การเกิด (Birth Order) ซึ่งเป็นส่วนย่อยของโครงสร้างของครอบครัวที่นักจิตวิทยาและคนทั่วไปให้ความสนใจมานานกว่าร้อยปีเกี่ยวกับลำดับที่การเกิดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ มีผู้ศึกษาลำดับที่การเกิดสัมพันธ์กับค่านต่าง ๆ เช่น บุคลิกภาพ สมรรถภาพทางสมอง สัมฤทธิผลของนักเรียน ทศนคติ โรคจิต โรคประสาท ความสนใจในวิชาชีพ¹ เป็นต้น แกวตา คณะวรรณ ไคอานถึง ผู้ทำการศึกษาคือ แอดเลอร์ (Adler) พบว่าผู้ป่วยที่เป็นโรคจิต โรคประสาท เป็นอาชญากร คนติดยาเสพติดมัก เป็นลูกคนแรก สำหรับลูกคนรองมักจะมีคามไฝ่ฝันทะเยอทะยานและปรับตัวดีกว่าคนอื่น ส่วนลูกคนสุดท้ายของมักจะเป็นลูกที่ใฝ่รับการตามใจ และโดยมากกลายเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ที่มีปัญหา จำนวนพอ ๆ กับลูกคนแรก และ นีสเซอร์ (Neisser) เสนอความคิดเห็นถึงความลำบากของลูกคนแรกว่าเป็นเด็กที่มีผู้ใหญ่เฝ้าดูอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ลูกคนแรกและลูกคนเดียวเป็นเด็กที่เคร่งขรึมเกินวัย ลูกคนแรกมักจะเปรียบเทียบความสามารถของตนเอง

¹Gerald L. Gandy, "Ordinal Position Research Related to Vocational Interest," Journal of Counseling Psychology 21 : 4 (1974) : 281.

กับพ่อแม่ ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนไม่มีความสามารถ และมักจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่
มั่นใจในตัวเอง¹ ในทำนองเดียวกัน ฮีลเมริช (Helmreich, 1968) พบว่า ลูกคนแรก
และลูกคนเดี่ยวจากกลุ่มตัวอย่าง 16 คน จาก 28 คน เป็นคนที่มีความวิตกกังวลสูง และ
ประสบความสำเร็จในการทำงานน้อยกว่าลูกคนรอง และให้ข้อคิดว่าการที่พ่อแม่คาดหวังสูง
เกินไปมีอิทธิพลต่อลูกคนแรก²

สแตฟเฟอริ (Staffieri, 1970) ไล้ทำการศึกษาระหว่างลำดับที่การเกิด
กับความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ลูกคนรองมีคะแนนสูงกว่าลูกคนแรก เป็นการสนับสนุน บลิสส์
(Bliss, 1970) ซึ่งสังเกตว่านักประพันธ์ส่วนใหญ่เป็นลูกคนรอง เช่นเดียวกับ สุตตัน -
สมิท และ โรเซนเบิร์ก (Sutton-Smith and Rosenberg, 1966) ไล้ทำการทดลอง
พบว่าลูกคนรองมีความสนใจ และชอบแสดงเกี่ยวกับละคอน แต่ขอคนพบนี้นักแข่งกับการศึกษา
ของ ลิตทินแวนเนอร์ และแมกซ์เวลล์ (Lichtenwalner and Maxwell, 1969) พบว่า
ลูกคนแรกมีความคิดสร้างสรรค์ มากกว่าลูกคนรองอย่างมีนัยสำคัญ³ ในคานลำดับที่การเกิด
กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน มีผู้วิจัยไว้ ไคแก คักลาส (Douglas, 1964)
เอลเดอร์ (Elder, 1962) ลีส์และสตีแวก์ (Lees and Stewart, 1957) โรสซี
(Rossi, 1965) และสชัคเตอร์ (Schachter, 1963) พบว่า นักเรียนที่เป็นลูก
คนแรกมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่าลูกคนรอง และประสบความสำเร็จทางการเรียน

¹ แก้วตา คณะวรรณ, "ความสัมพันธ์ของลำดับการเกิดกับบุคลิกภาพบางคน"
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2509), หน้า 2.

² Gerald L. Gandy, "Ordinal Position Research Related to
Vocational Interest," Journal of Counseling Psychology 21 : 4
(1974) : 284.

³ Ibid.

มากกว่าลูกคนรองอีกควย¹ ในทำนองเดียวกัน แอลทัส (Altus) พบว่า ลำดับที่การเกิดของเด็กมีความถนัดด้านกรเรียน แต่เป็นถนัดบางวิชาเท่านั้น ลูกคนแรกมีความถนัดที่จะเรียนวิชาที่เกี่ยวกับการใช้คำพูดมากกว่าคนรอง สำหรับวิชาทางคณิตศาสตร์แล้วไม่มีความแตกต่างกันเลย² แต่มีผลการวิจัยที่ขัดแย้ง ไคแก แกวตา คณะวรรณ ทำการวิจัยพบว่าลำดับที่การเกิดอาจมีผลต่อบุคลิกภาพ ส่วนลำดับที่การเกิดและเพศไม่มีผลทำให้สัมฤทธิ์ผลของนักเรียนแตกต่างกัน³ นอกจากนี้ สุกเฮนดรา (Sukhendra, 1966)⁴ และสคูน-โอเวอร์ (Schoonover, 1959)⁵ ยังวิจัยพบทำนองเดียวกันกับการศึกษาของแกวตา คณะวรรณ ว่า ลำดับที่การเกิดของเด็กไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถภาพทางสมองและสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน

¹Lois Wladis Hoffman and Martin L. Hoffman, Review of Child Development Research (New York : Russell Sage Foundation, 1971), pp. 22 - 21.

²Gerald L. Gandy, "Ordinal Position Research Related to Vocational Interest," Journal of Counseling Psychology 21 : 4 (1974) : 281.

³แกวตา คณะวรรณ, "ความสัมพันธ์ของลำดับการเกิดกับบุคลิกภาพบางคน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509), หน้า 45.

⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

⁵Sarah M. Schoonover, "The Relationship of Intelligence and Achievement to Birth Order, Sex of Sibling and Age Interval," Journal of Educational Psychology 50 : 4 (1959) : 145.

2. ช่วงห่างของบุตร ระยะห่างของบุตรแต่ละคน (Spacing) นอกจากจะมีผลต่อสุขภาพอนามัยของแม่แล้วยังมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่และคุณภาพของครอบครัว จากการวิจัยขององค์การอนามัยโลกพบว่ามารดาที่มีบุตรถี่มักจะเป็นโรคโลหิตจาง ไคกาย น้ำนมจะไม่พอเลี้ยงทารก มารดาจะขาดสารอาหาร เพราะไม่มีเวลาสร้างอาหาร มาทดแทนที่เสียไป ส่วนทารกที่คลอดครั้งหลัง ๆ จะมีน้ำหนักตัวต่ำกว่าปกติ นอกจากนี้ยังมีโอกาสเป็นโรคขาดสารอาหาร และโรคติดเชื้อไคกาย¹ ซึ่งตรงกับการศึกษาของ โรเซนบาม และ เซอร์ชิล (Rosenbaum and Churchill, 1969) ที่พบว่า ช่วงห่างของบุตรแต่ละลำดับมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็ก เป็นคนว่า น้ำหนักแรกเกิดของเด็กต่ำกว่าปกติ ระบบประสาทของเด็กมีความปกติ² นอกจากนั้น บิลมอนท์ และ มอโรลลา (Belmont and Morolla, 1973) ได้อธิบายว่าระยะการมีบุตรถี่มีผลต่อการเจริญเติบโตทางสมรรถภาพทางสมอง เช่นเดียวกัน³ ผลที่ตามมาอีกประการหนึ่งก็คือ การมีบุตรถี่มารดาไม่มีเวลาพักผ่อนเพียงพอ เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูไม่ทั่วถึง⁴ นอกจากนี้ ซิซิเรลลี (Cicirelli, 1967) แดนด์ส์ และดอว์ (Dandes and Dow, 1969) และคอคช (Koch, 1954) ได้

¹บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ, ศุภชัย ศุกรวรวรณ และ สมคิด อิศระวัฒน์, ประชากรศึกษา (กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2520), หน้า 215-216.

²Michael Lewis and Haward Gallas, "Cognitive Performance in the 12-Week-Old Infant : The Effect of Birth Order, Birth Spacing Sex and Social Class," Research Bulletin (1970) : 1 - 5.

³Ena Vazquez Nuttall and et al., "The Effects of Family Size, Birth Order, Sibling Separation and Crowding on the Academic Achievement of Boys and Girls," American Educational Research Journal 13 : 3 (Summer : 1976) : 218.

⁴สุพร เกิดสว่าง, Contraception (กรุงเทพฯ: อักษรสมัย, 2516), หน้า 3.

ศึกษาพบว่า ช่วงดีห่างของบุตรมีความสัมพันธ์กับสมรรถภาพทางสมองและสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน และเมื่อผู้ศึกษาวิจัยช่วงดีห่างของบุตรกับองค์ประกอบอื่น ๆ ไคแก ซาจอห์น และ มาร์คัส (Zajonc and Markus, 1975) ไคโหขอเสนอแนะว่า นอกจากอิทธิพลของลำดับที่ การเกิดแล้วยังมีองค์ประกอบอื่นซึ่งไคแก ช่วงดีห่างของบุตร (Spacing) และจำนวนบุตรใน ครอบครัว พบว่า ในครอบครัวที่มีช่วงห่างของบุตรแต่ละลำดับห่างกันจะมีผลดีต่อลูกคนรองมาก แต่ถ้าวางห่างของบุตรดี จะมีผลเสียต่อบุตรคนรอง¹ และมีผู้ศึกษาพบข้อขัดแย้ง ไคแก ลีวีส์ และ แกลลีส (Lewis and Gallas, 1970) ไคโหขอเรื่อง อิทธิพลของลำดับที่การเกิด ช่วงดีห่างของบุตร เพศ และชั้นทางสังคม ต่อการแสดงผลการรับรู้ของ เด็กวัยสามเดือน พบว่า ลูกคนแรกไคคะแนนในการวัดสมรรถภาพทางสมองมากกว่าลูกคนรอง ส่วนองค์ประกอบช่วงดีห่างของบุตร เพศ ชั้นทางสังคมไม่มีความแตกต่างกัน² ตอมา นูททัล และคณะ (Nuttall, E. V. et al., 1976) ไคโหขอการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของขนาดครอบครัว ลำดับที่การเกิด ช่วงดีห่างของบุตร และพี่น้องอยู่รวมกัน ต่อสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยไคกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชาย 247 คน นักเรียนหญิง 306 คน พบว่า หลังจากควบคุม สมรรถภาพทางสมอง (I.Q.) แล้ว นักเรียนชายที่มาจากครอบครัวขนาดเล็กมีแนวโน้มที่จะมีอันดับคะแนนสูงกว่านักเรียนชายที่มาจากครอบครัวใหญ่ นักเรียนหญิงที่เป็นบุตรคนแรก มีสัมฤทธิ์ผลทางการ เรียนสูงกว่านักเรียนหญิงที่เป็นบุตรคนรอง และไคเสนอแนะว่า นักเรียนหญิงที่เป็นบุตรคนโตอาจมีพัฒนาการหรือมีความรับผิดชอบที่ต่องานหนักก่อนยังผลให้มีสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนสูง ช่วงดีห่างของบุตร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน

¹Ena Vazquez Nuttall and et al., "The Effects of Family Size, Birth Order, Sibling Separation and Crowding on the Academic Achievement of Boys and Girls," American Education Research Journal, 13:218.

²Michael Lewis and Haward Gallas, "Cognitive Performance in the 12-Week-Old Infant : The Effect of Birth Order, Birth Spacing, Sex, and Social Class," Research Bulletin (1970) : 1 - 15.

เฉพาะในนักเรียนชายเท่านั้น และหลังจากควบคุมสมรรถภาพทางสมองแล้วไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($P > .05$)¹

3. ลักษณะของครอบครัว องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญคือองค์ประกอบของความรักของบิดามารดาต่อบุตรมีผลต่อการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียน เนื่องจากครอบครัวไทยมีแนวโน้มที่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) มากขึ้น เพราะมีสาเหตุมาจากเศรษฐกิจ ทำให้บิดา มารดา ต้องไปประกอบอาชีพทั้งสองคน และมีโอกาสใกล้ชิดกับบุตรของตนอย่างมาก ทำให้บุตรมีปัญหาเรื่องความรัก บุตรรู้สึกว่าตนเองขาดความรักความอบอุ่น ขาดการเอาใจใส่ และไม่เข้าใจในตัวบุตร ส่วนครอบครัวขยาย (Extended Family) เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง ก็ทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรหลาน เป็นครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น² องค์ประกอบนี้มีผู้ศึกษา ไคแก สุข เกชชัย พบว่า องค์ประกอบของความรัก ไคแก ความสัมพันธ์ของบิดามารดากับบุตร และความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับสมาชิกครอบครัว เป็นส่วนที่สำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน³ และพบในทำนองเดียวกันกับ วัฒนา พุ่มเล็ก ไคทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำในชั้นมัธยมศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพล

¹Ena Vazquez Nuttall and et al., "The Effects of Family Size, Birth Order, Sibling Separation and Crowding on the Academic Achievement of Boys and Girls," American Educational Research Journal 13 : 3 (Summer : 1976) : 217.

²อานนท์ อากาภิรม, มนุษย์กับครอบครัว (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515), หน้า 166-167.

³สุข เกชชัย, "การศึกษาที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นแปดคน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย, 2506).

ต่อความสามารถในการเรียนของนักเรียนคือ นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง มีความสัมพันธ์กับบิกามารคาและพี่น้องคึกวานักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญ ($P < .02, P < .01$)¹

4. ชั้นทางสังคมของครอบครัว องค์ประกอบทางสังคม ประกอบด้วยระดับการศึกษา รายได้และอาชีพของบิกามารคา องค์ประกอบนี้มีสถาบันต่าง ๆ สนใจ ปีพุทธศักราช 2506 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษานำ (A Pilot Study) เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนาบุญ จำนวน 90 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่า ความสามารถในการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับภูมิหลังของฐานะเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน² และสถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก ใควิจัยเรื่อง สัมฤทธิ์ผลในวิชาวิทยาศาสตร์ของเด็กไทยในระดับชั้นต่างๆ พบว่า ผลสำเร็จในการเรียนของนักเรียนทุกกลุ่มตัวอย่าง สัมพันธ์กับระดับชั้นทางสังคม กล่าวคือเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพที่ตองใจวิชาการ เช่น ข้าราชการ แพทย์ ทหาร และธุรกิจ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจ สังคมดี จะเป็นนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวซึ่งมีคาประกอบอาชีพกึ่งทักษะ หรือไม่ตองใจทักษะ และมีฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมด้อยกว่า³ นอกจากนี้

¹ วัฒนา พุ่มเล็ก, "การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำในชั้นมัธยมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513).

² "Factor Related to Achievement Among Patom I. Pupils" A Pilot Study, Educational Bulletin (Faculty of Education Chulalongkorn University, 1964).

³ จรรยา สุวรรณทัต และ ดวงเดือน ศาสตร์ภักดิ์, ผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์ของเด็ไทยระดับชั้นต่าง ๆ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517), หน้า 161.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2516 จากโรงเรียนทุกประเภท และทุกภาคทั่วประเทศ จำนวนนักเรียนทั้งหมด 23,555 คน ได้ศึกษาเกี่ยวกับ คุณลักษณะของนักเรียน คุณภาพของโรงเรียน ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ และสังคมของนักเรียน พบว่า องค์ประกอบค่านิยมหลังทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นตัวแปรที่สำคัญที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน¹ ในทำนองเดียวกัน แมคมิลแลน (McMillan) ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลสูง มักจะเป็นนักเรียนหญิงมาจากครอบครัวที่มีคามารคามีระดับการศึกษาสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมอยู่ในระดับสูงและมาจากครอบครัวขนาดเล็ก² ซึ่งเป็นการสนับสนุนการศึกษาของ บิดเวลล์ (Bidwell, 1967) ได้แสดงให้เห็นว่าสังคมอเมริกันนั้น ฐานะทางสังคมของครอบครัวมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนของบุตร³

จากการศึกษาคนควาจากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้มีการควบคุมสมรรถภาพทางสมอง (I.Q.) และใช้คะแนนนักเรียนของแต่ละโรงเรียน ซึ่งการให้คะแนนของครูแต่ละโรงเรียนไม่เหมือนกัน อาจมีผลต่อสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนแตกต่างกัน

¹กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, รายงานวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา : องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : เอรว่านการพิมพ์, 2520).

²Harold W. Bernard and Wesley C. Huckins, Readings in Education Psychology (Cleveland and New York : The World Publishing Co., 1967), pp. 456 - 457.

³Charles Bidwell, "Sociology of Education," Encyclopedia of Educational Research 60 (April 1967) : 359 - 362.

ดังนั้นในการวิจัยนี้ได้ให้นักเรียนทุกคนทำแบบสอบถามเดียวกัน เพื่อไม่ให้เกิดความแตกต่างในการให้คะแนนของนักเรียนแต่ละโรงเรียน นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 เป็นนักเรียนที่อยู่ร่วมกับบิดามารดาของตนเอง ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางสังคม กับสัมฤทธิผลของนักเรียน และศึกษาให้ละเอียดโดยหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์บางส่วน (Partial Correlation) เพื่อทดสอบว่าหลังจากควบคุมสมรรถภาพทางสมองแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางสังคมกับสัมฤทธิผลของนักเรียนยังอยู่หรือไม่ ตลอดจนสร้างสมการทำนายสัมฤทธิผลของนักเรียนจากองค์ประกอบทางสังคมซึ่งจะไต่กลางในบทต่อไป